

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Христо Харалампиев – преподавател в катедра „Рисуване и моделиране“ при Архитектурния факултет на УАСГ

във връзка с дисертационен труд **„История и развитие на дисциплината Рисуване в Архитектурния факултет на УАСГ“** с автор **Йордан Петров Леков** – докторант на свободна подготовка в катедра „Психология на изкуството, художествено образование и общообразователни дисциплини“ към факултета за изящни изкуства на НХА.

Научен ръководител - проф. д-р на изк. Петер Цанев.

Представеният за рецензиране дисертационен труд се състои от: Увод, три глави, заключение, справка за приносите и библиография – общо 207 страници. В отделно книжно тяло е представено приложение с илюстрации към текста. Авторефератът е с обем 56 страници.

Без съмнение, изследвания проблем е актуален доколкото информацията до момента е оскъдна, а публикации на задълбочени проучвания и анализи според автора изобщо липсват. В уводната част ясно се очертава основната теза на автора, за значимостта на дисциплината „Рисуване“ в контекста на обучението по архитектура и ролята на преподавателския състав за нейното развитие в годините. Предвид предмета и обекта на изследването се дефинират и целите, които си поставя автора за представяне на цялостната визия на учебната дисциплина от нейното въвеждане, през етапите на развитието и до моментното и състояние. Подчертава се желанието да се анализира и връзката на дисциплината „Рисуване“ с другата

дисциплина в катедрата „Моделиране“, както и да се посочи интердисциплинарния контекст на нейното функциониране.

Съобразно с поставената цел, коректно са посочени и задачите на настоящото изследване, започващи с проучване и анализиране на запазени документи в УАСГ за дисциплината, минаващи през анализиране на учебното съдържание на различни програми по рисуване до дефиниране на постигнати резултати във връзка със спецификата на рисуването в архитектурното образование. В тази част от дисертационния труд се отбелязва и използваната методология за постигане на желания резултат. Историографският метод, даващ възможност, както да се отбележи историческата фактология, така и да се проследят и анализират процесите изиграли важна роля във формирането и развитието на дисциплината. Хронологическото им подреждане, според автора разграничава три основни периода на развитие, всеки един със собствената си характеристика и особености продиктувани от съответните условия на времевия контекст. Тук логично се използва и сравнителния метод, който чрез анализ на запазени учебни резултати се прави опит за проследяване на учебното съдържание в исторически план. Авторът използва и „биографичен метод“ според негова дефиниция за акцентирание на ролята на преподавателския състав в развитието на дисциплината „Рисуване“.

В основната част на дисертационния труд, проучването се съсредоточава върху формирането на дисциплината, нейното развитие през годините и специфичният и характер, съобразно изискванията на архитектурното образование. В резултат на извършената сериозна и голяма по обем изследователска дейност свързана с архивни документи и лични интервюта, както

и дългогодишния опит на докторанта като преподавател в катедра „Рисуване и моделиране“, Йордан Леков достига до извода, че развитието на дисциплината „Рисуване“ може да бъде разглеждано в три исторически периода.

Първи период: от 1945 до 1963 година, когато се създава специалността „Архитектура“ и дисциплините „Рисуване“ и „Моделиране“ в контекста на общото образование.

Втори период: от 1963 до 1989 година, свързан с промени в програмите и начина на преподаване.

Трети период: от 1989 г. до 2019 година след настъпилите кардинални обществено икономически промени в страната, довели до неизбежното адаптиране и нова структура на архитектурното образование. Това е и периодът, когато много от висшите училища се превръщат в университети, един от които е УАСГ. Върху подобна периодизация, разбира се, винаги може да се дискутира, но личния поглед на докторанта е основан на обективния характер на проучените и анализирани документи, основно учебни програми, тяхната взаимовръзка и развитие през годините. В допълнение личният поглед и активното участие в процесите, като преподавател по рисуване и моделиране, дава достатъчно основание на докторанта да защити убедително предложената теза.

Логична е и избраната структура на докторантския труд, а именно три глави, всяка от които разглежда подробно отделния период. Важно е да се отбележи, че и трите глави от текста имат еднотипна организация: историческа справка, учебни програми и характер на учебния процес, преподавателски състав и ролята му във формиране на учебната структура, анализ на получените резултати и заключение.

В първата глава от текста се разглежда в исторически план периода на създаване специалността „Архитектура“ и въвеждането на дисциплините „Рисуване“ и „Моделиране“ в рамките на архитектурното обучение. От Висшето техническо училище /1942-1945/ през Държавната политехника /1945-1953/ до ИСИ / 1953-1963/ се проследяват процесите продиктувани от обществено икономическите условия, довели до изграждане на облика на катедрата и в частност дисциплината „Рисуване“. Специално внимание се обръща на преподавателския състав, критериите за неговия подбор, като предпоставка за определено развитие на дисциплината „Рисуване“. Разбира се, специално място е отделено за първия ръководител на катедрата проф. Борис Колев и коректно се изброяват останалите преподаватели, работили по различно време в нея през разглеждания период. На базата на анализ на отделните програми, както и на получените резултати, се прави извод за спецификата на преподаваното рисуване в контекста на архитектурното образование. В заключението се отбелязва, че в разглеждания период, дисциплината изгражда цялостната си програма, основана на учебни постановки в ателието и пленерно рисуване. Реалистичният подход към натурата, както и специалното внимание към архитектурната форма и пространство /интериорно и екстериорно/ са в основата при изграждането на практически умения за формална дефиниция и образно мислене.

Втората глава на труда, е посветена на характерните промени настъпили в програмата и начина на преподаване на дисциплината „Рисуване“ в периода /1963-1989/ години. Тук авторът, правилно акцентира върху промяната, както в изобразителното изкуство, което в някаква степен се отдалечава от догматичния социалистически реализъм, така и на самата

архитектура. Така той търси пресечната им точка в тъй наречения „синтез“. Това неизбежно води до промяна във философията на преподаване на дисциплината, включвайки в нея все повече морфологични елементи. В тази част от текста докторантът обръща сериозно внимание и на естественото обновяване на преподавателския състав, от художници активно участващи в обективните процеси и реализиращи значими обекти на монументалните изкуства в синтез с архитектурата. Утвърждаването на авторитета на катедрата и сближаването и с архитектурните дисциплини, въвежда нов подход при реализиране на учебните програми. „Налага се философията за синтез на архитектурата и декоративно-монументалните изкуства и се въвежда системно-структурния подход, чрез който се анализират и осъществяват общите принципи на организация и изграждане на архитектурното, респективно изобразителното пространство и пластичната намеса в тях.“ Следва подробен и аналитичен поглед върху новите програми по рисуване и коректно отбелязване ролята на дисциплината „Моделиране“, като катализатор и инициатор на промените в лицето на професорите Валентин Старчев и Крум Дамянов. Докторантът правилно заключава, че разглеждания период е особено важен за развитието на дисциплината „Рисуване“, като базова в обучението на бъдещите архитекти.

В третата глава на труда „Периодът след настъпилите демократични промени в България през 1989 година до 2019 година“, Йордан Леков се чувства най-уверен в анализът и изводите, които той прави. Това е поради факта, че в голяма част от периода, той е преподавател в катедрата. Трябва да се отбележи, че разглеждайки основно дисциплината „Рисуване“,

Йордан Леков прави паралели и разсъждения и върху дисциплината „Моделиране“ в която също е преподавал.

В интерес на цялостта на текста, подробно е описан и анализиран и кандидат-студентския изпит и неговите промени в годините. Това е особено важно, защото той се явява не само филтър за подбор на кандидатите, но и стъпало, преодоляването на което изисква сериозна специализирана подготовка, пряко свързана с философията на предстоящото обучение по рисуване във факултета.

Особено интересно и в контекста на изследвания проблем е илюстрираното приложение, представено като отделно книжно тяло. Освен като неразделна част от научния труд, то има и несъмнен познавателен характер. Само по себе си то предизвиква сериозен интерес, не само за студентите в специалността, но и за всички колеги упражняващи преподавателска дейност с обучение по рисуване. В този смисъл бих си позволил една препоръка. При сериозно редуциране на текстовата част с подходяща редакция и използване изцяло на приложението, би се получило твърде полезно издание, което определено липсва не само в библиотеката на Архитектурния факултет на УАСГ.

Приносният характер на рецензирания труд е безспорен. В края на текста, авторът коректно е формулирал приносите в пет точки. Аз бих подчертал особено три от тях:

1. За първи път е изследвано историческото развитие на обучението по рисуване в Архитектурния факултет на УАСГ.

2. За първи път е разгледана ролята на преподавателския състав във формирането и развитието на учебните програми по рисуване от 1943 година до 2019 година.
3. За първи път е проучен и структуриран архивът от учебни рисунки на катедра „Рисуване и моделиране“ на УАСГ.

Въз основа на всичко това, и обективния характер на рецензирания труд, смятам, че той покрива изискванията на Закона за присъждане на неговия автор научната и образователна степен „ДОКТОР“.

На заседанието на Научното жури, убедено ще гласувам с „ДА“.

Рецензент:

/проф. Хр. Харалампиев/

30.09. 2019 г.

София

